

Strokedrabbade kan ha svårt att kommunicera även om de kan prata

Charlotta Saldert, allmän språkvetenskap – disputation 20 januari 2006.

Pressmeddelande 2006-01-12

”Men han kan ju i alla fall prata...” Det är en vanlig replik från anhöriga och vårdpersonal om patienter med subtil språkstörning efter hjärnskada i samband med stroke. Men hur påverkas egentligen kommunikationen? För att den ska fungera krävs att många olika system i både vänster och höger hjärnhalva kan samverka på ett smidigt sätt. Exempelvis spelar arbetsminne och förmåga att hålla sig koncentrerad en viktig roll. Men även den hjärnskadades och samtalspartners förmåga att kompensera för olika brister är av betydelse. Detta konstaterar logopeden Charlotta Saldert som undersökt kommunikationsförmågan hos strokepatienter med subtila språkstörningar.

Avhandlingsförfattaren menar att förståelsen för sambanden mellan hur en skada påverkar olika system i hjärnan och hur detta inverkar på förmågan att uttrycka sig och förstå är mycket viktig. Det har länge varit känt att en skada i vänster hjärnhalva kan påverka språkförmågan. Men under de senaste årtiondena har det blivit alltmer klart att även höger hjärnhalva spelar en viktig roll för förmågan att använda språket på ett adekvat sätt. Även om talet tycks vara intakt kan drabbade personer få svårt att fungera bra i samtal. När vi kommunicerar med varandra uttrycker vi mycket av det vi vill framföra utan att använda ord. Vi väljer också ord som genom sin betydelse i det specifika sammanhanget ger en särskild nyans åt det vi vill säga. Lyssnaren använder sin förmåga att dra slutsatser om innebörden utifrån det vi säger, sättet vi uttrycker oss på och i vilken situation vi befinner oss i.

Charlotta Saldert visar att personer med hjärnskada kan ha svårt att revidera en felaktig tolkning av tvetydiga ord. Hos personer med skada i vänster hjärnhalva tycks denna svårighet ha samband med brister i arbetsminnet. Hos personer med skada i höger hjärnhalva kan istället brister i koncentrationsförmåga spela in. Förståelse som är beroende av att man kan dra slutsatser om en annan persons attityd eller motiv kan också påverkas negativt efter en skada i höger hjärnhalva och avhandlingsförfattaren diskuterar möjliga orsaker till detta.

I ett samtal ställs höga krav på förmåga att formulera och strukturera sitt budskap och även på att kunna samarbeta med sina samtalspartners för att konversationen ska flyta och budskapet gå fram. Hjärnskadade personer och deras samtalspartners har i ett frågeformulär fått beskriva hur de tycker kommunikationen har förändrats efter hjärnskadadan. Förändringar i exempelvis förmåga att ta sin plats i samtalet och svårigheter att hitta rätt ord visade sig uppfattas ha negativ påverkan på samtalet oavsett om vänster eller höger hjärnhalva var skadad. Fler

personer med skada i vänster hjärnhalva rapporterade negativ påverkan av flera olika förändringar i samtalsinteraktionen. Men på individnivå upplevdes den negativa påverkan ofta som mycket stor också hos personer med skada i höger hjärnhalva.

Charlotta Saldert betonar vikten av att uppmärksamma även subtila tecken på förändringar i förståelse och samtalsinteraktion i rehabiliteringen av hjärnskadade. Förmåga att använda funktionella strategier som kan kompensera för brister i olika system är mycket väsentligt. Samtalspartnern spelar här också en viktig roll för att underlätta ett rikt socialt liv för personer med språk- och kommunikationssvårigheter efter hjärnskada.

Avhandlingens titel: **Interference and Conversational Interaction: Pragmatic language disturbances related to stroke.**

Opponent: Professor Mick Perkins, Sheffield, Storbritannien

Disputationen äger rum fredagen den 20 januari 2006 kl. 10.00

Lilla hörsalen, Renströmsgatan 6, Göteborg

Närmare upplysningar kan fås av Charlotta Saldert,

e-post: lotta.saldert@ling.gu.se

Kontaktperson: Barbro Ryder Liljegren

Humanistiska fakulteten, Göteborgs universitet

tel. 031-773 48 65, e-post barbro.ryder@hum.gu.se

2006-01-12 Barbro Ryder Liljegren